

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירוב
בארץ הקודש
054-84-833-20

גליון מס' 302
כסלו תשפ"ב

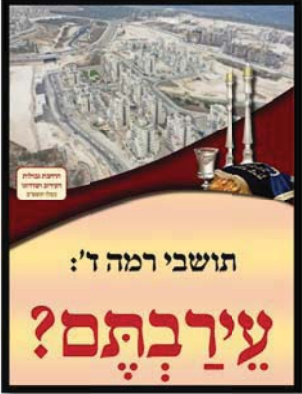
כ 1152 מטר, לשיעור רח"נ 960 מטר, וי"א 910 מטר], ומה שמותר ללכת בתוך העיר יותר מאלפיים אמה, היינו מחמת שכל העיר נחשבת כד' אמות כלפי מי ששובת בתוך העיר, ורק מחוץ לעיר מתחיל את האלפיים אמה. אבל כל זה רק אם העיר רצופה בבתי מגורים, או שהיא מוקפת בעירוב אחד כשר שסומכים על כשרותו, אבל אם יש בין השכונות רווח של יותר מקמ"א אמה [בסה"כ 64 / 81 מטר], ולא מסתמכים על העירוב שביניהם, יוצא שהם כמו שתי ערים נפרדות, וצריך למדוד את התחום ביניהם, ויוצא שגם בתוך העיר אסור להם ללכת מעבר לאלפיים אמה, דהיינו קילומטר אחד, מקצה השכונה והלאה. האברכים מהשכונה ביקשו ממוקד העירוב שיערוך להם מפה מסודרת של חישוב התחום לשיטות השונות, ופירסמו אותה בבתי הכנסת, ותושבים רבים התפלאו על כך, שלא שמעו שיכול להיות דין תחום בתוך העיר. הם עיינו בביאורים ובמקורות, וגילו שאכן גם עיר אחת יכולה להיות כשתיים או יותר, כמו שכתוב ברמ"א (סי' שצ"ח ס"ז) שחומת העיר שנפרצה משתי רוחותיה זו כנגד זו ונחרבו הבתים שביניהם, עד קמ"א אמה דינו כסתום, ויותר מכך דינו כמחולק וכשתי עיירות (משנ"ב ס"ק ל"ז). אבל אם יתברו בין שכונת רמה ג' לרמה ד' בעירוב טוב, ייחשבו שתיהן כמקום אחד לגבי השובת בתוכן, ויהיה אפשר ללכת גם עד ג' 2 ועוד, לפי החישוב החדש שיהיה בעז"ה לאחר השלמת העירוב הפנימי.

לימוד צורת ראשי העמודים והבעיות המצויות בהם
במסגרת השיעורים החדשה אנו עוסקים כעת בלימוד דיני צורת הפתח, שהם המרכיב המרכזי כיום בעשיית העירובים ובתחזוקה השבועית, והם העמודים והחוטים שבזמנינו, שיצרו דין מחיצה מסביב לעיר או לשכונה. הדבר הכי חשוב הוא שהחוט ישב מעל העמוד ממש, כי אם הוא מהצד של העמוד, אינו כשר כלל. ואפילו אם רק חוט אחד מכל עשרות החוטים המקיפים את הישוב קשור מהצד, כל העיר נאסרת בטלטול, כי הפתח ההוא אינו כשר, וזה פירצה שהיא הרבה יותר מ"י אמות, [המרחק המצוי שעושים היום בין העמודים, הוא 30 - 40 מטרים, ופירצה י' אמות היא כ 5 מטר בלבד], וממילא העיר אינה רשות היחיד, כי היא פרוצה החוצה למקום האסור.

בשיעור הבאנו הדגמה של ראש עמוד תקין, ולמדנו מה הדברים החשובים שיהיו בצורתו, וכן הבאנו כמה הדגמות של ראשים שאינם טובים וחלקם אף אינם כשרים מחמת שהחוט שנמצא עליהם גולש מחוץ לרוחב העמוד, וא"כ הוא מן הצד והוא פסול. דבר זה מצוי מאוד לצערינו בהרבה עירובים, שעושים פתרונות על ידי בעלי מלאכה, שלפעמים הם אומנים במלאכתם אבל לא בהלכות עירובין, ויש הרבה אופנים שנגרם מהעירוב פסול מחמת זה, כי החוט אינו יושב מעל ראש העמוד.

האם הטבעת בחוט נחשבת המשך למשקוף
שאלה מעניינת שנתקלנו בה שוב בימים אלו, בעירוב שקשרו את החוט בראש העמוד באמצעות טבעת, כלומר קשרו את החוט בסופו בצורת לולאה, והלבישו את הלולאה על אחד מהווים שבראשו, ויוצא שהחוט אינו מגיע ישר עד העמוד. נשאלת השאלה האם יש בזה פסול כלשהו, האם זה שייך לדיני פתחי שימאי.
והנה המקור לבעיה זו הוא בדברי החכמת שלמה (הגר"ש קלוגר זצ"ל) שנדפס בגליון השר"ע (סי' שס"ג סס"ו), והוא מדבר באופן שלא היה וו בראש העמוד, אלא עשו טבעת שמחוברת מסביב לעמוד, והחוט היה

מגבית העירוב בבית שמש ברמה ד' החדשה
בשכונת רמה ד' בעיר בית שמש, מתחוללת השבוע מהפכה בכשרות העירוב השכונתי. מדובר בשכונה גדולה מאוד, שנמצאת כעת בשלבים מתקדמים מאוד, כאשר יש כבר עשרות בנינים מאוכלסים, לצד עשרות בנינים בשלבי בניה, שעומדים להתאכלס בתקופה הקרובה, וכולם משפחות בני תורה, המזדקקים בקלה כבחמורה, אבל העירוב המהודר אינו בכלל השכונה, אלא רק בשני רחובות בלבד. בשכונה זו גרים כמה אברכים שלמדו בשיעורי העירובין של מוקד העירוב, ועוד לפני שהם עברו לשכונה הם כבר ביררו מה ניתן לעשות כדי שיהיה עירוב מהודר. עם כניסתם הם החלו לעזור לאחראי כדי להדר את העירוב על פי כל ההלכות שלמדו בשיעורים, ועוררו אותו לשים לב לכל מיני פרטים שהשתנו בעירוב, ולסייע בידו לתקן, וכן הוסיפו לחיים לפני העמודים כדי להקפיד על נדנד החוט שלא ייצא מבין העמודים כלל, בפרט שבמקומות אלו הרוחות חזקות במיוחד. בתחילה היתה זו עבודה שקטה מלאה במסירות, עד שכעת המקום גדל, וצריך להשקיע סכומים גדולים כדי להמשיך את כל ההידורים על כל השכונה. לשם כך יצאו במגבית רחבה בשיתוף כל קהילות הקודש שבשכונה מכל החוגים, בהשתתפות כל רבני השכונה והקהילות, ובכלל בתו הנדרשת כדי שהעירוב יעמוד כל שבוע ברמת הכשרות הטובה.
פריקט מיוחד שעומד ביעד המגבית הזו, לחבר בין השכונות רמה ד' עם רמה ג'. המרחק בין השכונות קטן מאוד, בסה"כ פחות ממאתיים מטרים [כאורך ששה בנינים בערך], אבל המצב כעת שאין ביניהם חיבור של עירוב שכונתי, ואף לא חיבור של עירוב כללי של הבד"ץ, אלא רק העירוב של הרבנות שכולל שטחים גדולים מחוץ לעיר שנאלץ להקל בהרבה דברים. למרות זאת יש הרבה שהולכים משכונה לשכונה, ואף לוקחים עגלות וחפצים, כיון שזה נראה כל כך קרוב, ואינם מעלים על דעתם שצריך לחשוב קודם לפני שמטלטלים גם בין השכונות בתוך העיר. המגבית הזו עוררה מאוד את נושא העירוב בקרב כל שכבות הציבור באזור, מכל החוגים. והתועלת הזו בפני עצמה גדולה מאוד, עוד לפני המגבית עצמה והעירוב שיבנה בעקבותיו.

אנו מאחלים לכל העוסקים במלאכת הקודש, שיצליחו להעמיד את העירובים על תילם, בצורה חזקה וקבועה, עם כל ההידורים, וכפי ההוראות שנתקבלו ע"י גדולי ההוראה. ובמיוחד שמטרתם להרחיב את העירוב ולחבר אותו אל שכונת רמה ג', והדבר יועיל מאוד למאות המשפחות, ולמשך שנים רבות בעז"ה. ובזכות המצוה יבוכו כל העוסקים וכל התורמים, לברכה והצלחה ברוחניות ובגשמיות, ונחלה בלי מצרים.

תרומות ניתן להעביר לקופת השכונה באמצעות נדרים פלוס לקופת "ועד העירוב רמה ד" ובטל' 03-7630-585 קופה מספר 7412

הגבלת התחום בתוך העיר כשיש רווח בין השכונות
בנוסף לדיני הטלטול, יש בדבר הזה השלכות גם בנוגע לתחום שבת, כיון שהעיר בית שמש ארוכה כששה קילומטרים, ושיעור התחום המותר בשבת אלפיים אמה, הוא בסה"כ כקילומטר אחד בלבד, [לשיעור חזו"א

סיוע ברכישת לחיים מברזל, והארכה למוט טלסקופי

בתקופה זו של עליית המחירים של הרבה חומרי גלם, ביניהם דלק וברזל שעלו בעשרות אחוזים בבת אחת, נוצר עלייה גם במחירי עבודות העירוב, ואחראים שהיו רגילים לשלם סכום מסוים על עמוד או לחי, נדרשים כעת לשלם יותר ולהשיג תרומות נוספות כדי להמשיך לתקן את העירוב. אנו בטוחים שהציבור יגדיל גם את הסיוע מצידו, ובמיוחד שהוא מקבל גם את התמורה שיהיו עירובים מהודרים, ושמירת השבת תיעשה כהלכה. וזכות השבת תעמוד לכל המסייעים, שיתברכו ג"כ בשפע פי כמה מוכפל במאות אחוזים.

להרגל המצב מוקד העירוב עורך כעת בימי החנוכה סיוע מיוחד לעירובים המהודרים, ברכישת לחיים מברזל, שיהיה ניתן לרכוש את הלחיים במחיר 80 ₪ בלבד [ללא ההתקנה]. הלחיים עשויות מברזל פח מגלון [צבע כסוף] שאינו מחליד. מידות הלחי גובה 110 ס"מ, רוחב 30 ס"מ, עם כיפוף 3 ס"מ מארבעת הצדדים (כיפוף אחד). מי שמעוניין יפנה לטל' של מוקד העירוב, המבצע מוגבל לשבועיים, נבקש מהקוראים להעביר את הידיעה לאחראים על עירובים די בכל אתר, גם למי שלא מגיע אליו הגליון.

כמו כן אנו עומדים למצוא פתרון להאריך את המוט הטלסקופי המשמש למקשירת חוטי העירוב, למקרה שצריך לקשור בגובה יותר משש מטר. מי מעוניין שיפנה למוקד העירוב. [החיבור מתאים למוט מהסוג האפור, שארכו 5 מטר, ולא למוט מהסוג האדום, שארכו 4 מטר]. ניתן להשיג גם את המוט הטלסקופי.

חיבור עמוד בגובה בהצמדה לעמוד אחר

במסגרת העבודות בישוב הנ"ל נתקלנו בצורת הפתח שעשו באחד מהפתחים, ולא השקיעו בה עמודי עירוב תקינים, אלא קשרו שני קרשים לצד של עמודי השער, וקשרו את החוט מעל הקרש. והנה דבר זה אינו כשר כלל, כיון שהקרש אינו כשר לשמש עמוד של צורת הפתח, כי הוא תלוי בגובה למעלה מג' טפחים, וכמ"ש השו"ע (סי' שס"ג ס"י) שגם לחי ועמוד צריכים להתחיל תוך ג' טפחים לקרקע, כמו בכל מחיצה שאם היא תלויה ג' טפחים, שהגדיים יכולים לבקוע תחתיה, פסולה. ואע"פ שהקרש צמוד לעמוד אחר שמתחיל מהקרקע, אינו מועיל, כיון שהחוט לא עובר על העמוד שבקרקע, ועיקר העמוד הוא הי' טפחים הסמוכים לקרקע, ואם החוט אינו מעל חלק זה אינו כשר. ואף למקילים בעמוד נוטה שהחוט על ראשו, אע"פ שראשו נוטה מכנגד הי' התחתונים, זה דוקא בעמוד ישר רק נוטה, כיון שהוא יחידה אחת ישרה, משא"כ כאן שהקרש ניכר שהוא דבר נפרד, וגם אינו ממשיך מעל המוד אלא מהצד של העמוד, א"כ הרי זה צורת הפתח מן הצד, שהיא פסולה. וכך הסכימו רבני זמנינו.

עמוד תלוי ומחובר במוט של עמוד השער

יש שואלים א"כ יעמידו לחי למטה ויהיה כשר. והתשובה היא שכדי לתת עצות איך לתקן, צריך להתמצא קצת בשטח, כל מי שמתעסק עם עירובי הישובים יודע, שהם אינם יודעים להעמיד את הלחי במקום הנכון, ממילא זה עצה שאינה הוגנת, שברור שיהיה בה מכשול גדול מיד או בעתיד הקרוב כשהלחי יזוז קצת לצד מפגיעת רכב או מהתרופפות של הקשירה הדלה שעשו, ואז העירוב יהיה פסול. לכן מקובל אצל המומחים שבישובים יש להקפיד שיעשו עמודים כשרים שמתחילים מהקרקע, ולא יסמכו על לחיים כלל, [מלבד מקום שאין ברירה ובתנאי שיש בודק שיועד למדוד מקום החוט].

חובה לעשות עמודים ולא לסמוך על לחיים שייפסלו

בשבוע זה היתה שאלה דומה לזו מאחד הישובים בצפון, שהגיע מומחה וראה כמה עמודים כאלה, אלא ששם התוספת היתה מברזל שמוצמד מהצד האחורי של עמוד השער, והמומחה אמר להם שחייבים להחליף לעמודים שמתחילים מהקרקע. הלך האיש מהמושב והתקשר לרב מסוים שמתעסק בעירובים שכונתיים, ושאל אותו האם זה כשר, והוא אמר לו שזה בסדר, כיון שעמוד השער ייחשב לחי. המומחה התקשר למוקד העירוב וביקש להסביר לרב את המציאות שאינה קיימת בעירובי השכונות, שבהם האחראי יודע מה זה לחי, ויודע להשיג שיהיה מכוון תחת החוט, משא"כ ביישובים שיש מקומות שאפילו חוט בראש העמוד הם לפעמים קושרים מהצד, כפי שהיה באותו ישוב במקום אחר, ודאי שאסור להם לסמוך על לחיים, וק"ו לא על עמוד של שער שאינו אלא עשר ס"מ, ומצוי שהעמוד הנוסף עקום מעט והחוט אינו מעליו. ויש להוסיף שגם בעירובי השכונות נכון להקפיד שהחוט יהיו על עמוד מסודר שמתחיל מהקרקע, כי לצערינו גם בהם נמצאו מכשולות שלא הבחינו בהם. והי"ת ישמרנו ממכשול, ונזכה לזכות את הרבים תמיד.

קשור לטבעת. באופן זה החוט ודאי מן הצד, ולכן העמידו לחי לפני העמוד, אלא שהחכמת שלמה הוסיף שצריך להרחיק את הלחי מהעמוד באופן שהוא יגיע מתחת החוט עצמו, ולא מתחת הטבעת. כלומר, לא ניתן להחשיב את הטבעת שהמשך של החוט שהוא המשקוף, והטעם, יש מסבירים בגלל שניכר שהטבעת היא דבר אחר. אבל בדרך כלל שינוי החומר אינו מהווה בעיה להחשב המשך, אלא רק שינוי צורה. ויש מסבירים בגלל שהטבעת שמתרחבת סביב העמוד היא ממשכה בשינוי זווית, ולא בקו ישר, והמשקוף צריך להיות דבר ישר מעמוד לעמוד. לפ"ז יש לדון בענין טבעת שהיא בחוט עצמו, כמו המקרה הנ"ל, האם אפשר שהטבעת תהיה המשך של המשקוף, כי אם אינה המשך, יוצא שהמשקוף שהוא החוט הישר אינו מגיע לראש העמוד והוא פסול. ולהלכה שמענו שיש הוראה בעירובים של הבד"ץ להקפיד גם על טבעת בחוט, שלא

טבעת פתוחה בחוט כדי שיתפס על העמוד

תצא מרוחב העמוד מהטעם הנ"ל, [למרות שכאמור יש מקום לחלק]. יש לציין שיש פתרון לקשירה זו, שלפעמים נדרש להשתמש בקשירה בצורת טבעת, כגון מסביב לעמוד חשמל ולהעמיד לחי לפניו, או שיש עמוד עם וו אחד מעליו ללא V, וכדי לקשור את החוט בגובה יצטרכו לטפס או להביא סולם גבוה. יש פתרון מיוחד שנקרא "טבעת חנק", קשירה שמתהדקת סביב העמוד, ולא נשארת פתוחה, ואז החוט מגיע ישר עד הסוף. במסגרת השיעורים אנו לומדים גם את הטכניקה הזו. וכן ניתן לקבל הסרת הדגמה של קשירה זו, המיועדת לעוסקים במלאכת העירוב.

הקמת העירוב דורשת מקצועיות מכמה סוגי אומנויות

בשבוע זה התבצעו עבודות רבות בהקמת עמודי עירוב בעירובים ע"י מוקד העירוב. במהלך העבודות השתתפו גם כמה אברכים ממסגרות השיעורים, שביקשו לבוא לראות בפועל את מלאכת הקודש, ולהתמקצע ולרכוש את ידיעת ההלכה עם הפרקטיקה. בסוף היום הם אמרו שההשתתפות תרמה להם הרבה מאוד לחיות את ההלכות, להרגיש איך מקיימים ומבצעים אותם, וזאת מלבד החלקים המעניינים של העבודות, כיצד חופרים את הבורות לעמודים, כיצד מעמידים את העמוד תוך הבור, מכוונים אותו ומיישרים, מכינים את הבטון, יוצקים לבור, מייצבים את העמוד עד להתייבשות הבטון, ועוד טכניקות מקצועיות שצריך לדעת ולהקפיד שיהיו כראוי בעבודת הקודש.

שימוש למעשה בהתקנת עמודי העירוב

בהקמת עמוד עירוב יש קושי מיוחד יותר משאר בעלי המלאכה, משום שהוא צורך עבודה במגוון סוגי מלאכות, מכל דבר רק מעט. צריך לעשות חפירה עמוקה כשמונים ס"מ, שדורשת מאמץ לא מועט, ולפעמים גם חציבה עם פטישון או קונגו, כאשר יש בקרקע אבנים. יש מקומות שהעבודה נעשית בידים, וכשיש עבודה גדולה היא נעשית בעזרת טרקטור מיוחד שיש לו את הכלי המתאים לחפירה מעוגלת ועמוקה, והעלות שלו גבוהה שאי אפשר להביא אותו למעט עמודים. לאחר מכן צריך לעשות יציקת בטון, להביא חומר מתאים, לערבב בכלים מתאימים וציוד מתאים. בנוסף צריך לחבר ראש עמוד מקצועי ומהודר, שדורש את מלאכת ההלחמה שהיא מקצוע לעצמו. וכן ניוד של העמודים למקום העבודה שבדרך כלל מפוזר למספר מקומות שונים, שדורש רכב שיכול לשאת את העמודים על הגג. כל מלאכה דורשת את הכלים שלה ואת הידע המקצועי שלה, ובדרך כלל בעלי האומנות אינם עושים את כל אלו יחד, המסגר עובד בהלחמה אך לא ביציקת בטון, והעובד ביציקת בטון אינו עובד בהלחמה עדינה ויפה. אלא

ההקבלנים מעסיקים כמה עובדים יחד, ועושים את המכלול, שזה ניתן לעשות רק בעבודות גדולות והמחיר בהתאם. כמובן שאי אפשר לפעול כך בעבודות עירוב, כי כל מלאכה משמשת לסירוגין ולא ברציפות, אלא מעט מזה מעט מזה, מעט כאן ומעט שם. נדרשים עובדי העירוב להתמקצע בהרה דברים, ושיהיה להם ידע טוב בכל מכלול המלאכות, בנוסף לכל הידע ההלכתי הגדול בהלכות עירובין, ורק אז יכולים להוציא מתחת ידם מלאכה שלימה וטובה.

ג. ב. הכינוס שפורסם בגליון הבא, נדחה.